

Lluís Llach, experiències d'un any

“Tenim problemes de país petit”

Ens ha mostrat darrerament el seu últim treball *Torna aviat*, del qual ens diu: "Només sé que representa les sensacions, les experiències d'un any". Llach no fa sinó insistir en la seua ignorància sobre cada tema, però la veritat és que n'apunta algunes prou bones, i dispara.

T'han fet alguna entrevista de la qual estigues satisfet?

—Sí, però, per no dir noms, diria que normalment em passa a França. El periodista francès és d'una mena de raça molt compromesa amb la seua feina. Es preparen molt. El que passa és que no són entrevistes imaginatives. Són entrevistes profundes, serioses. Ara, potser he tingut més sort per aquí quant a entrevistes de suc, d'imaginació.

—¿Com et sents més còmode, parlant de música o de política?

—Jo em sentiria més còmode parlant de música. He arribat a la cançó per amor a la música. Encara que és d'allò que menys he parlat en la meua vida. Això suposo que ha evitat que digués molts disbarats sobre la música.

—¿I et sap greu que la gent s'interessi pels teus pensaments socials i polítics?

—No em sap greu. A més, veig que ha estat la meua funció, no sé per què. Potser perquè gran part de la crítica esquerranosa ha callat. I això ha fet que em continuïn preguntant... Ara, jo sempre parteixo de la base que la gent és conscient de la meua mediocritat de pensament i de la meua simpleza de formació, perquè és l'únic que em deixa dir les animalades que dic. I, com que imagino que la gent sap que un cantant diu moltes animalades, aleshores m'atreveixo.

—Vinga, doncs, digues...

—Una animalada, ¡va!

—...digues què vas experimentar quan van iniciar la guerra del Golf.

—Ui... Era una guerra anunciada. Però a mi em va pescar en una situació molt estranya. Gravava el disc amb els insubmissos, a casa, amb un jueu que és el meu productor, l'Allan Goldberg, i jo propalestí. Aleshores ho vam viure d'una manera molt tensa i intensa. Tenia a casa una problemàtica fantàstica. Per la nit patíem per si els Scud queien a Jerusa-

lem o a Tel Aviv, a la tarda tenia els insubmissos que miraven amb aquells ulls més motivats que mai. I tot això amb una dinàmica de gravació del disc que, com sabeu, no es pot aturar. Ho vam viure d'una manera molt primària, amb tot el drama que era.

—De tota la situació política que s'ha viscut darrerament a Europa, ¿com veus que poden derivar els últims canvis?

—Crec, que cal destacar dues o tres coses fonamentals. D'una banda, la gent que intentem ser d'esquerra hem d'anar denunciant aquesta temptativa d'una Europa exclusivament de mercaders, de capital. D'una altra part, una Europa on els estats hagin de renunciar als seus poders, afavoreix involuntàriament els pobles que sobreviuen de la carnisseria de la formació dels estats europeus. Perquè tota Europa és un cementiri d'antics països i nacions. Com que els estats sembla que hauran de renunciar a part del seu poder, els pobles i nacions podran recuperar un petit espai.

L'aspecte negatiu és que hi ha hagut contra les identitats nacionals un atac frontal i molt decidit. I aquest atac contra la ideologia nacionalista ha vingut curiosament molt més dels sectors d'esquerra que no dels de dreta. I això ha provocat una gran confusió entre moltíssima gent. El nostre ministre de cultura, el senyor Solé Tura, s'ha cansat de fer articles, per exemple, volent demostrar que el nacionalisme no és una ideologia. Ell sap perfectament que el nacionalisme és una ideologia d'alliberament, i no més és això. Com tota ideologia pot ser manipulada. Però en la història hi ha hagut moviments d'alliberament nacional molt progressistes i lligats a allò més positiu de la història de la humanitat. A l'estat espanyol, aquest intent de buidar de contingut ideològic el nacionalisme, és una feina feta mecànicament, disciplinada i amb tot rigor. Al qual, a més, el

nacionalisme no ha sabut contestar, i aquest és el nostre fracàs.

—Però amb els esdeveniments més recents a l'URSS o a Iugoslàvia, aquesta crítica s'ha quedat amb el cul a l'aire, ¿no?

—Mira, jo crec que la societat que anomenem occidental, que va fins a Rússia i més enllà, el que encara no ha fet és elaborar un cos teòric que ens expliqui com s'han conformat els estats. Aquí el primer que hem d'entendre és que els estats d'Europa s'han conformat sobre l'anihilament de la meitat del seu territori o

més. L'estat francès es conforma ¿sobre què?, doncs el domini del nord sobre països fabulosos amb una cultura fabulosa, tota Occitània, la Provença, no parlem ja de Còrsega, Bretanya... Anglaterra: el mateix. Bé, tot això no s'ha explicat mai, i a l'URSS ha passat igual, i a Iugoslàvia... Però no s'ha volgut mai racionalitzar això, no ha interessat mai a ningú. Aleshores resulta que, quan ve una situació de llibertat, aquests antiqüíssims conflictes, sorgeixen, com sorgeixen els conflictes laborals. Per això penso, a més, que el nacionalisme i l'es-

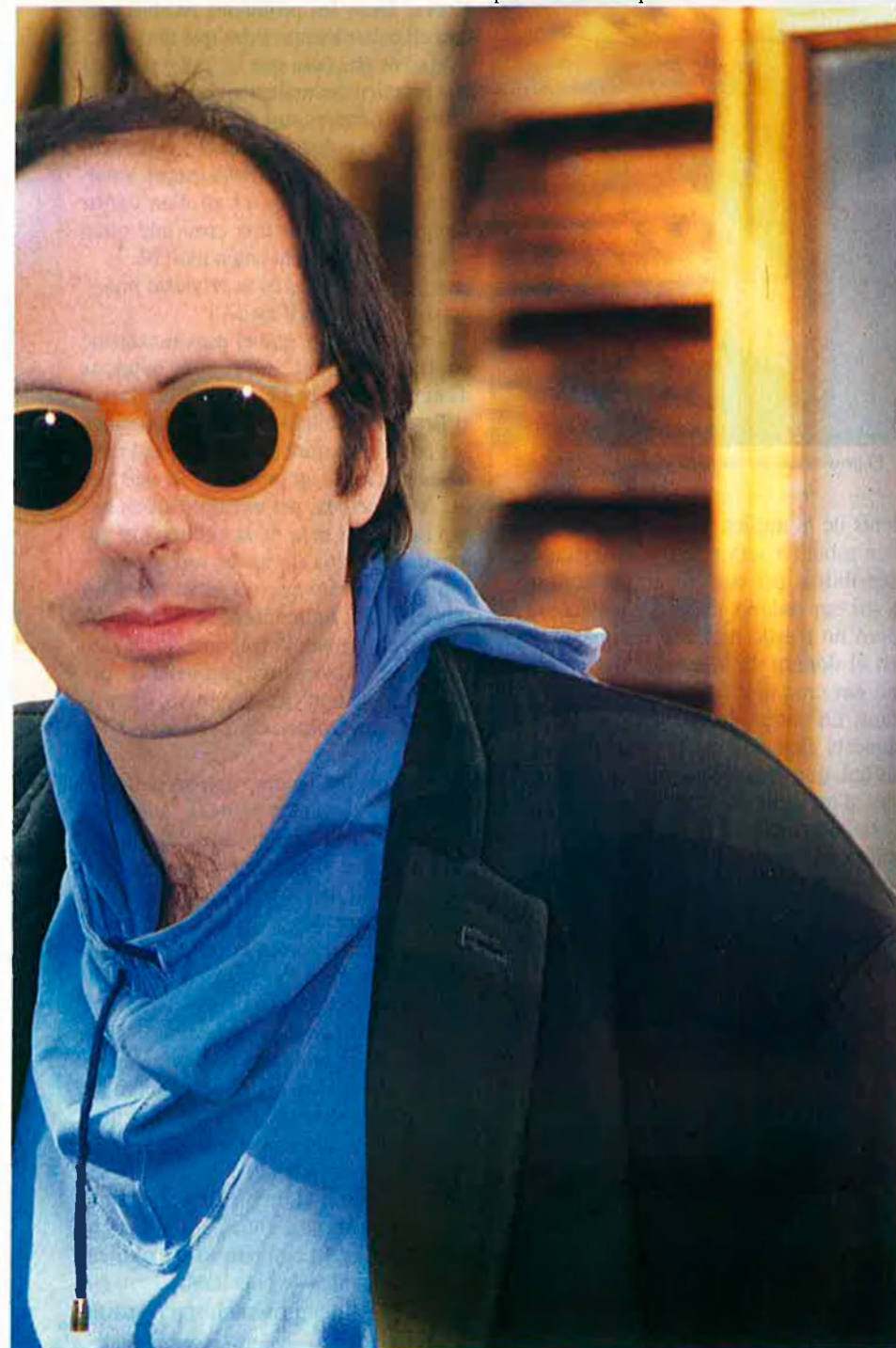
querranisme són totalment conjuminats. De les moltes maneres d'opressió en les quals ha caigut el gènere humà, n'hi ha hagut dues d'importantíssimes: una se'n diria l'opressió nacional i l'altra l'opressió social. Bé, foteu-s'hi com vulgueu: mentre això no quedi clar i no agafi un cos teòric, són d'aquests problemes que la gent veu aparèixer com bolets. Ara ningú s'explica que a l'URSS tinguin aquests problemes en nom de la llibertat.

—Canviem de terç. ¿Què penses dels grans muntatges rock que es fan per salvar el món i la humanitat?

—Tot aquest és un món totalment contradictori. El món de la música moderna va lligat a un món industrial importantíssim. On la plusvàlua ha estat l'única força motriu de la gent que econòmicament mana. Això vol dir que és un món sempre manipulat. D'altra banda, nosaltres hem passat una època en què aquesta civilització, continuem dient-li occidental, durant més de deu anys ha esborrat tot valor ètic del mapa del que es considera modern, que es ven, que és promocionable... De cop i volta, el pèndol comença a variar, i ens trobem que les gran figures de la música moderna mundial comencen, sigui per honestedat o per manipulació, a prendre una sèrie de compromisos i de partits. I la indústria, molt puta, pensa: si el pèndol comença a anar així, pugem al carro. Quan de cop i volta la meua casa de discos, o la que sigui, es preocupa pels nens de l'Amazonas, et dius: ¡mare meua, mare meua! La cosa positiva és que una gent que passa pels mitjans de comunicació i que arriba a milions de persones fan passar també una sèrie de sensibilitats, la qual cosa sempre és millor que no el cretinisme que abans estaven obligats a acceptar.

—¿I els beneficis per a qui? ¿Per al planeta o per a les indústries que s'encarreguen de la seva destrucció?

—Mireu, tot això ja ho feia el Frank Sinatra quan cantava per als nens paralítics, no és només una qüestió del rock. Ara, jo crec que és molt més fre la manca d'alternativa que representa el rock avui dia. El fet que la civilització siga incapaç de donar una alternativa a una cosa que va sortir els anys seixanta, que també va ser manipulada, però que tenia alguna cosa de revulsiu en el seu inici. Ara bé, que hagi durat trenta anys ja és molt fotut. Això que dintre el rock o d'estils com la cançó sí que surt gent que fot trastocades molt maques, però els cantants no hem passat de Bach, ni for-

malment hem arribat a Stravinsky, i Penderecki, comparat amb nosaltres, és un revolucionari. Bé, està assumit que la cançó és un mitjà de comunicació, on no fa tant el valor de la innovació. Només de tant en tant surt un Tom Waits que almenys replanteja coses. L'enganyifa del rock és que allò que es presenta com la cosa més avantguardista, en el fons no és més que la impotència mimètica referida a una cosa que ja fa més de trenta anys que existeix. Ara, tot això no vol dir que no m'agradi que surtin grups de rock català. Perquè si una cultura ha de ser normal, la gent ha de poder cantar la música que li doni la gana en la seva llengua.

—*Els músics solen resistir-se a definir els seus treballs. Braduardi deia, per exemple, que el músic sempre explica d'ell el que no sap. Al teu disc últim costa de trobar-li un punt, hi ha temes tensos, transcendents, lànguids, d'altres ingenus... ¿D'on ve tot això?*

—Una de les grans coses maques que té la música és tota la gran quantitat d'irracionalitat que conté. Crec que als que componem amb una guitarra o una piano, el que més ens atrau d'aquesta solitud fantàstica que és estar allà, entre quatre parets, imaginant coses, és precisament allò que no es pot explicar i que es diu amb la música. Jo sempre poso d'exemple el perquè el tercer moviment de la segona de Mahler em fa plorar. No m'ho he pogut explicar mai. Aquest és el gran misteri de la música. És un món irracional.

Quant al disc: jo només sé que un disc normalment representa les sensacions, les experiències d'un any. *Torna aviat* representa punts d'evolució, d'aprenentatge musical, aquest tractament de les veus polifòniques, que jo en dic mediterrànies... Això m'atrau, em sedueix, m'interessa i aleshores ho intento portar a terme.

—*Posaves adés l'exemple de Penderecki, com a músic molt més avantguardista que qualsevol representant de les músiques modernes. ¿No penses que s'ha arribat a un final en la recerca de l'harmonia, que el dodecafonisme ha marcat una pauta sense més possibilitats, que quasi només ens queden per explorar les músiques modals?*

—Jo crec que gran part dels compositors contemporanis han escrit des de la coacció de la innovació. S'ha estat tan obsedit per la innovació, que s'ha descarat la creació, la comunicació, que a més és un dels grans secrets. Crec que els ta-

"El provincialisme continua manant". RAFA GIL

lents de la música han estat aquells que han sabut fer servir tota la seva tècnica i sensibilitat per comunicar. Un nom que a mi em sedueix és el de Sostacovic... però no n'estic massa preocupat d'això en el domini de la música que fem. Jo no em crec ni músic, ni poeta, ni cantant. La cançó, la fa gent que utilitza aquests elements per fer una cosa molt difícil, que és comunicar. Si ho analitzes des d'un punt de vista d'estil, el grup més contemporani de rock actual és un carca estilísticament. Són uns retrògrads.

—*Des de l'Astres se't va notar una influència d'elements exòtics, d'altres ètnics, dels recursos electrònics.*

—Jo això d'ètnic ho accepto, sempre que ètnic sigui, per exemple el Misteri d'Elx.

—*I tant.*

—Val, d'acord. A mi no m'agrada el concepte de cançó com un gènere tancat. Crec que les músiques han de córrer i influir entre elles. Però si hi ha un estil que m'interessa, crec que és el que va d'*Itaca a El meu amic el mar*, una mica *Verges 50* i aquest últim també. *El meu amic el mar* era molt més ètnic que *As-*

tres, el que passa és que en aquell moment l'ètnic es deia mediterrani.

Jo crec que els que fem músiques perifèriques, entenent com centre del món New York, amb el mimetisme no anem enlloc. L'única manera de competir és oferir el fet diferencial. L'argument dels que pensen que, perquè anem amb arrelaments musicals, som pagesetes, morenetes, provincianes, jo diria que és totalment a l'inrevés. Són provincians justament aquells que no veuen que aquesta és l'única manera de ser universals. D'altra manera, ets un imitador del Chick Corea, sense les profundes motivacions que ell experimentava des que era petit.

Això és una cosa que he intentat portar a la pràctica tan malament com he sabut. *Astres* hi correspon. Les percussions eren càntirs colpejats amb una espartenya. Conclusió: Lluís Llach empra sintetitzadors. Doncs era el só d'un cantir *samplejat*. Això és una cosa que quan vaig a França la gent entén molt bé.

—*¿Creus que aquesta proposta prospera en la música d'avui?*

—Crec que no, que el provincianisme continua manant. Aquí som capaços d'entendre el treball ètnic de Paul Simon al Brasil i si ho feies amb la Muixeranga se't posarien a riure. Som així. Però també és maco. És un problema de país petit. A Barcelona, per exemple, que és el cap i casal, el món de la cultura són mil persones, i n'ha de haver mil més que són els frustrats que no estan entre les primeres mil. Entre tots aquests, no hi ha res que els empenyi tant com que a algú li vagi bé. Això és un problema de demografia, de tradició, de cultura, de petitesa, de marginalitat, de...

—*¿Del clima?*

—No, del clima crec que no tant. Suporto que és aquesta petitesa. A França també es deuen tenir enveges, rancúnies, però com que el país és més gran, el poder de deu estar més repartit. Aquí aquestes dues mil persones són una entitat auto-destructiva que només és feliç quan algú fracassa. A mi a París no em judiquen com a Barcelona ho fan.

—*Perquè hi arribes de fora.*

—No, és un problema de grandària. És que açò és massa petit. Tots sabem on vivim, ens coneixem. Bé, però és el nostre país, la nostra manera de ser i també és maco. Si et va bé, la cosa té morbositat. Amb aquest últim disc, que ha tingut èxit, una de les coses que pensava era: hi haurà molta gent empenyada. I això em donava una mica de vida també.

Toni Torregrossa/Josep Amírola